

Бекітемін:

№28 Абылай хан атындағы
жалпы орта білім беретін
мектебі директоры Ж.Еспенбет

***Педагог-дефектологтің 2022-2023 оқу жылынд
атқарылған жұмысы туралы есебі***

Дефектолог: Г.Бернахова

Ақжар ауылы

Жұмыстың мақсаты:

- Сөйлеу тілінде бұзылыстары бар оқушыларға дефектологтің көмек көрсету жұмысын ұйымдастыру.
- Сөйлеу тілі бұзылыстарының алдын алу және түзету жұмыстарын жүргізу.
- Фонетикалық бұзылыстарды түзету, сөздік қорын молайту, байланыстырып сөйлеуге дағдыландыру
- Фонетика-фонематикалық есту қабілетін, жалпы және ұсақ моторикасын дамыту.

Жұмыстың міндеттері:

- Ауызша және жазбаша сөйлеу тілі бұзылған оқушыларға диагностика жүргізу.
- Сөйлеу тілі бұзылған оқушылармен түзету жұмыстарын жүргізе отырып әлеуметтік ортаға бейімдеу.
- Сөйлеу тілі бұзылыстарының алдын ала отырып, түзете-дамыту арқылы білім беру.

Педагог-логопед маманының түзете – дамыту жұмыстары төмендегідей кезеңдермен өтті.

1. Диагностикалық кезең:

1. оқушының психо-физиологиялық қалпын жан-жақты зерттеу.
2. сөйлеу тілі бұзылыстарының әр түрлі деңгей формаларын зерттеу.
3. таным әрекеттерінің бұзылу белгілерін, деңгейін анықтау.

2. Коррекциялық дамыту кезеңі:

1. оқушының даму қалпын ескере отырып қадамдылық бағытта оқыту процессін жүргізу.
2. түзете – дамыту жұмыстарына ата – аналарды енгізу, тығыз байланыста болу.
3. әр жас кезеңіне сәйкес танымдық әрекеттерін дамыту.
4. оқушының сақталған компенсаторлық мүмкіншіліктерін зерттеп, анықтап, еск отырып «Жеке дамыту бағдарламасын» құру.

Жалпы сөйлеу тілі бұзылыстарының әртүрлі деңгейіне байланысты құрылған жеке дамыту бағдарламасы бойынша төмендегідей мақсат- міндеттері бар:

- сөйлеу тілінің түсінуін қалыптастыру;
- енжар және белсенді сөздік қорларын дамыту;
- белсенді сөйлеу тіліне ынталандыру дамыту;
- байланыстырып сөйлеу тілдерін дамыту, заттық және сюжеттік суреттер бойы сөздер, сөйлемдер құрауға ынталандыру;

- артикуляциялық аппараттың икемділігін арттыру, қалыптаспаған дыбыстарды қоюға арнайы жаттығулар қатарын үйрету;
- сөйлеу тіліндегі қалыптасқан дыбыстарды толық анықтап, дыбыстарды қою және бекіту жұмыстарын жүргізу;
- сөйлеу тілінің лексикалық грамматикалық құрылымын дұрыс қалыптастыру;
- фонематикалық қабылдау, есте сақтау, сарайлау және талдау анализін синтез жүргізу;

Түзету сабақтарының нәтижесінде, оқушылар алғашқыға қарағанда берінен тапсырмаларды түсініп, өз бетімен орындап, артикуляциялық жаттығуларды игеріп, сөздік қорларын жаңа сөздерімен толықтыру, кеңейту сияқты жетістіктерге қол жеткізді.

Оқушының сөйлеу тілінің бұзылысын түзету жұмыстары әртүрлі жаттығулар арқылы логопедиялық сабақтарда жүргізілді.

Түзету сабақтарының мақсаты: сөйлеу тілінде бұзылыстары бар оқушыларды анықтап, диагностикалық бақылау жүргізу арқылы білім беру және түзету жұмыстарын жүргізу.

Сөйлеу тілі бұзылған оқушыларға, атап айтқанда дефектолог оқушыларға сабақ кестелері, сабақ жоспарлары құрылды. Сөйлеу тілі бұзылған оқушыларға сабақ жоспарлары оқушының даму қабілетіне қарай бағытталып құрылды.

Сөйлеу тіліндегі бұзылыстар түрі, құрылымы мен деңгейі:

Дислалия бұзылыстары бар оқушылармен келесі жұмыстар жүргізілді: фонетикалық есту қабілетін дамыту үшін лексикалық тақырыптары мен дыбыстар дағдыларына байланыстырып айтылуы бойынша ерекшеліктерімен таныстырылды. Оқушылар тілдік емес дыбыстардан әуенді ойыншықтар, тұрмыстық шулар дыбыстарын ажыратып үйренді. Белсенді еліктеп сөйлеу әрекетін дамыту жұмыстары жүргізілуде сөйлеу тілінің белсенді сөздік қорын дамыту үшін арнайы сұрақтармен байланыстырып сөздік қорлары кеңейуде. Сөйлеу тілінде «етістіктер», «есімдіктер», «зат есім», «сын есім», «есімшелерді» дұрыс қолданып үйренуде. Сюжетті суреттер бойынша екі, үш құрылымды сөйлем құрап, үш – төрт сериялы сюжетті суреттерден әңгіме құрастырады. Дыбыстану қатарына келетін болсақ дауысты дыбыстар қатарын дұрыс айтылуын қадағаланып, «еріндік» [П], [Б], «бұғақтық» [Қ], [Ғ], «ызың» [Ш], [Ж], «ысқырық» [С], [З] дыбыстарына түзету жұмыстары жүргізілді. Артикуляциялық аппараттың қимыл-қозғалысын ескере отырып, балаға артикуляциялық жаттығулар жасатылды.

Сөйлеу тілінің түсінуін дамытуға арнайы лексикалық тақырыптар алынды «Мектеп құралдары», «Жабайы аңдар» «Қыстайтын құстар», «Жәндіктер», «Тәуелсіздік күні» «Қанша мемлекеттік қор бар?», «Жыл мезгілдері» т.б. Бала тұрмыстық шуларды жануарлардың дыбыстарын ажыратуға арналған жұмыс жүргізілді. Артикуляциялық аппараттың қимыл-қозғалысын дамытуда бала мимикалық, ерінге және тілге арналған жаттығуларды жасап үйренді. Сонымен бірге дыбыстар қатары анық оларды қоюға арналған артикуляциялық жаттығулар қатарын игерді. «Р» дыбысы қою барысында тілдің алдыңғы бөлігін альвеолаға тигізу, ажырату жүзеге асады.

...мен», «қазықтай» ұшымен төменгі, жоғарғы еріндерге тигізу, айналдыра жалау, тіс пен ерін арасын жалау, тілді тіс пен ерін арасында, жоғары-төмен жүгірту, тілді оң, сол ұрттарға кезек тигізіп ұстап үйренді. Түзету коррекциялық сабақтың барысында оқушылар дұрыс тыныс алуға, сөздің грамматикалық құрлымын түсінуге, сөз бен сөзді, сөйлем мен сөйлемді байланыстыруға үйренді.

I жарты жылдықта дефектолог сабақ тізіміне тіркелген оқушылар саны 12. сөйлеу тілі түзетілген оқушылар:

I жарты жылдық:

Л дыбысы -;

С дыбысы-

Р дыбысы-

Ш дыбысы –

З дыбысы –

I жарты 5 оқушы сөйлеу тілі түзетіліп дефектологтің тізімінен шықты, 10 оқушы қалды. II жарты жылдықта тізімге алынған оқушылар:

II жарты жылдық:

Л дыбысы-

С дыбысы-.

З дыбысы-.

Ж дыбысы-

Ш дыбысы-

Р дыбысы-

II жарты жылдықта сөйлеу тілі түзетілген оқушылар-

Биылғы оқу жылында оқушыларды бақылау нәтижесінде мектепшілік логопед 12 оқушы тіркеуге алынды. Дефектологтің көмегін қажет ететін мектепшілік оқушылар саны 12 . Оның ішінде 5 бала 1-ші сыныптан , 3бала 2 сыныптан, 4 бала 3-ші сыныптан. Бұл оқушыларға 03-14 қыркүйек аралығында екі апта бақылау жүргізілді. Бақылау негізінде сөйлеу карталары толтырылды. Толтырылған сөйлеу картасына байланысты оқушылардың тіл бұзылыстары анықталды. Соның негізінде сабақ кестесі құрылды. Түзету сабақтары оқушыға аптасына 2 рет өткізілді. Сабақтың ұзақтығы 25-30 минут. Әр оқушыға жеке дамыту бағдарламасы жасалынды. Жеке дамыту бағдарламасы бойынша жұмыстар жүргізілді. Дефектологтың оқушылардың жалпы саны- 15, олар

сөйлеу тілі түзетілген дефектологтің көмегін қажет етпейтін оқушылар саны – 5, ал сөйлеу тілі бастапқыға қарағанда жақсарған, бірнеше дыбыстары түзетілген, бірақ белгілі бір дыбыстары әлі де бар, дефектологтің қадағалауын қажет ететін балалар саны -7. Тізімде тұрған қалған оқушылармен түзету сабақтары келесі жылы жалғастырылады.

Сөйлеу тіліндегі бұзылыстар түрі, құрылымы мен деңгейі:

12 бала – дислалия (бірнеше дыбыстарды айта алмау)